

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIVEN AV FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN

ÅRGÅNG 6
APRIL
1919

STILFULLA & ELEGANTA

DRÄKTER, KAPPOR & PÄLSAR

För DAMER

PAUL U. BERGSTRÖMS A.-B.

14-78 DROTTNINGGATAN 14-78

Jur. kand. EVA ANDÉN

Led. av Sveriges Advokatsamfund.

KVINNLIGA JURIDISKA BYRÅN

LILLA VATTUGATAN 14^I vid Brunkebergstorg
RIKS 75 76 ALLM. TEL 183 36

Testamenten, bouppteckningar, arvsutredningar, äktenskapsförord, familjerättssaker, juridiska uppdrag av alla slag. Även skriftliga förfrågningar besvaras.

SINGER "66"

MODERNASTE SYMASKIN

NYTTIGASTE MÖBEL

Permanent utställning av färdiga och påbörjade arbeten samt material. Råd vid inredning av våningar m. m.

Undervisning

I Italiensk speis- och annan konsisöm.
Ständigt på lager därtill hörande material.

Svensk, Fransk och Bömisk speistråd ständigt på lager.

A.-B. NORDISKA KOMPANIET, Textilavdelningen.

THYRA GRAFSTRÖM :: STOCKHOLM

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hovleverantör

Riks 4 29 FREDSGATAN 3 :: STOCKHOLM A. T. 50 48

Sverges äldsta, största och bäst renommerade specialaffär i

Siden- och Ylle-Klä-ningstyger

Prover till landsorten sändas gratis och franco.

Telefon
539
Malmö

Perslow's

SIDEN- &
MANUFAKTUR-
AFFÄR

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG VI

APRIL 1919

HÄFTE 4

Löftets infriande.

Vår rösträttsfråga har tänjt sig genom åren. Redan på ett mycket tidigt stadium, då den allmänna rösträtten räknade med föga utöver ett platoniskt teoretiskt intresse, funnos skarpseende män, som fastslogo att begreppets konsekvens oavvisligt medförde rösträtt för kvinnor. Louis De Geer hörde till dessa. Och allt efter som den allmänna rösträttens idé närmade sig sitt praktiska förverkligande, funnos företrädare för samma uppfattning. 1899 års konstitutionsutskott hade denna mening. Statsministern friherre von Otter påpekade samma sak, då Kungl. Maj:t år 1902 framlade sitt förslag om en politisk rösträttsreform på den kommunala rösträttens grund. Samma ståndpunkt intog 1906 års riksdag, då den med hänsyn till det förslag om allmän rösträtt, som då förelåg, anhöll om en allsidig utredning av den motionsvis väckta frågan om införande av politisk rösträtt för kvinnor. I 1907 års proposition om allmän rösträtt för män gavs ett oförbehållsamt erkännande åt det riktiga i att Sverges kvinnor i en nära liggande framtid komme att erkännas som politiska medborgare. År 1912 och 1918 har regeringen i kungliga propositioner framburit kvinnornas rösträttskrav i riksdagen. Efter

införandet av den allmänna rösträtten för män ha ävenledes upprepade enskilda motioner inom riksdagen framförts till förmån för kvinnorösträtten; 1909, 1911, 1912, 1914 och 1917 års riksdagar ha varit med om att debattera frågan, andra kammaren att bifalla den, första kammaren att fälla den.

Allt under det den kvinnliga rösträttens riksdagshistoria sålunda avspelades, arbetade ihärdigt och oförtröttat kvinnorna själva genom sin ständigt växande, energiskt ledda rösträttsorganisation för sin livsfrågas genomförande.

Så kom 1918 års urtima riksdag. Böljeslagen av den skickensediga tid, som den hösten skakade riken och statsförfattningar, nådde även oss, och en oväntat genomgripande kommunal författningsreform antogs de dagarna av Sverges riksdag. Då uttalades likaledes av Sverges riksdag, härvid att bemärka särskilt första kammaren, en oförbehållsam anslutning till den politiska kvinnorösträttens omedelbara genomförande.

Tiden har kommit att infria löftet. Regeringen har, med bakgrund av frågans historia såsom vi här återgivit den, i proposition till riksdagen av den 21

mars föreslagit att, i samband med övriga ändringar av §§ 6, 7, 9, 19 och 21 av riksdagsordningen, § 16 i densamma skall så lyda:

valrätt tillkommer en var man och kvinna, som är svensk undersåte och senast under näst föregående kalenderår uppnått tjugutre års ålder.

Inskränkningar i denna rättighet föreslås vara samma som för kommunal rösträtts utövande, dock utan den därvid gjorda bestämmelsen om oguldna utskylder, samt lika för män och kvinnor. Angående fullmaktsröstning, som skulle underlätta äkta makars röstning, hänvisas till särskild proposition i denna fråga, som av regeringen i samma dagar avlåtits.

Riksdagen — första kammaren — har nu att uttala det definitiva ordet. Denkungliga propositionen slutar sin moti-

vering för kvinnorösträtten med att framhålla att "det torde få anses utslutet att, efter den väldiga utvidgning av de medborgerliga rättigheterna, som i övrigt kommit till stånd eller är nära förestående tack vare den ådagalagda gemensamma viljan till samförstånd bland vårt lands representanter i riksdagen, kvinnorna icke skulle tillerkännas i varje hänseende lika politiska rättigheter med männen".

Härtill är intet annat att tillägga än att kvinnorna tro på och vänta att den oförbehållsamma anslutning till kvinnorösträtten, som tog sig uttryck vid uppgörelsen av den kommunala författningsreformen vid 1918 års urtima riksdag, icke kan och icke får medgiva någon avprutning eller något kompromissande med beviljandet av en allmän, lika och direkt politisk rösträtt för kvinnor.

Staten och de enskilda som trädgårdsodlingens främjare.

När Fredrika-Bremer-Förbundets och Apelrydskolans styrelser i november förlidet år skickade ut sitt upprop till "Vänner av den svenska trädgårdsodlingen" med vädjan om penningbidrag till en utvidgning av Apelrydskolans undervisningsverksamhet i fruktodling och trädgårdsskötsel, skedde detta som bekant närmast med anledning av det förslag om en statsunderstödd kvinnlig trädgårdsskola, som den sittande Kungl. trädgårdskommittén framlagt

samma år på våren. Kommitterade hade förslagsvis nämnt Apelrydskolan som lämplig vid planens förverkligande. Det tilltänkta statsunderstödet skulle emellertid endast utgå som hjälp till undervisningens bedrivande, de erforderliga om- och tillbyggnaderna för en utvidgad, statsunderstödd skola skulle på enskilt initiativ anskaffas. Detta var villkoret för statens medverkan till utsträckta utbildningsmöjligheter för kvinnor i trädgårdsyrket och blev den direkta anled-

ningen till den vädjan om ekonomiskt stöd åt Apelrydskolan som från Fredrika-Bremer-Förbundshåll riktades till för trädgårdsodling intresserade personer.

I dessa dagar har frågan ryckt fram mot ett avgörande. Kungl. Maj:t har i sin nu till årets riksdag avgivna proposition angående anslag till undervisning i trädgårdsskötsel upptagit kommitterades tanke på upprätthållandet av en statsunderstödd kvinnlig trädgårdsskola och därvid ävenledes nämnt Apelryd som den eventuellt lämpliga. Villkoren ha av jordbruksministern satts i huvudsaklig överensstämmelse med kommitterades förslag och lantbruksstyrelsens i liknande riktning avgivna utlåtande. Regeringspropositionen föreslår således ett statsbidrag för understödjan- de av ökad trädgårdsundervisning för kvinnor, men undanskjuter tills vidare den av kommitterade medtagna planen på en hemkonsulentkurs vid sidan av en två-årig trädgårdsskolekurs. I överensstäm- melse med lantbruksstyrelsens mening om anslaget storlek, då hemkonsulent- kursen bortfaller, begäres i proposition- en 8,000 kronor för ordnande av två-åriga kurser vid kvinnlig trädgårdsskola, vilka i huvudsak skola vara bundna vid de villkor som av lantbruksstyrelsen fö- reslagits.

Utsikterna för Apelrydskolan att er- hålla statsanslag för undervisningens ut- vidgande äro således bra nog säkra. Men Apelryd måste kunna fylla det första villkoret, som är utgångspunkten för det hela, att själv bygga till sin skola så att den blir i stånd att taga emot det ökade antal elever, som den statsunderstödda skolan måste ha rum för. De kostnader

det rör sig om uppgå, så vitt de kunnat beräknas, till lägst 200,000 kronor.

Arbetet med insamlingen måste nu med iver påskyndas. I dessa dagar publi- ceras Fredrika-Bremer-Förbundets och Apelrydskolans upprop i den dagliga pressen. Hertha, som redan bringat det till sina läsares kännedom, anser det icke nödigt att ännu en gång återge det i sina spalter. Men med påminnande om det- samma och med en allvarsam vädjan till alla som kunna göra något för en sak, vilken på samma gång som den är ett främjande av svensk trädgårdsodling i allmänhet bereder ökad yrkesutbildning åt de svenska kvinnorna, få vi påpeka att teckningslistor kunna erhållas genom Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm, samt att bi- dragsteckning även kan anmälas direkt till byrån.

Årets kommunala val.

Kvinnorna i kommunalrepresentatio- nen är icke något nytt, men med särskilt intresse har man blickat emot re- sultatet av årets val med avseende på kvinnorna. De nya valbestämmelserna, som i ett slag så avsevärt ökade väljare- kåren, medförde också rösträtt för en ny, stor mängd av kvinnor. Man frågade sig om dessa skulle i stor utsträckning göra bruk av sina rättigheter och i vad mån detta skulle möjligen verka till ökat antal av de kvinnliga fullmäktige.

Vad man nu med säkerhet vet är ju endast hur många och vilka kvinnor som

vid valen kommit in i kommunalrepresentationerna. Hur talrikt kvinnorna deltagit i valen, kan ännu icke avgöras. Några stickprov som gjorts inom några Stockholmsvalkretsar visa att kvinnliga väljare deltagit till omkring 50 proc., mot manliga till omkring 60 proc. Procenttalet kan anses tillfredsställande nog i betraktande av rättigheternas nyhet för en så stor del av de kvinnliga väljarna.

Några siffror över invalen från landet i dess helhet kunna inte här givas, men efter allt att döma tyckas kvinnorna ha försvarat sina platser bra. Från de flesta håll finner man 2 å 3 valda, på de större platserna flera. Stockholm har nu för sin del att uppvisa 15 kvinnliga stadsfullmäktige, vilka här nämnas

— utan uppdelning i partier: fruarna Emilia Broomé, Anna Rosina Carlsson, medlem av F. H. K:s kvinnoråd, Karin Fjällbäck-Holmgren, byråföreståndarinnan på C. S. A., fröken Anna Grönvall, hembiträde, fru Ruth Gustafsson, sekreterare i Socialdemokratiska kvinnornas centralstyrelse, fröken Anna Johansson, försäkringstjänsteman, fru Katy Johansson, fröken Anna Lindhagen, barnavårdsinspektör, fru Elin Lindley, fröken Gertrud Månsson, handelsidkarska, fröken Mathilda Staël von Holstein, jur. kand., fröken Helena Stålander, bryggeriarbeterska, fru Gertrud Törnell, fröken Bertha Wellin, sjuksköterska, fru Elisabeth Östman-Sundstrand, ledare av husmoderskola.

Englands kvinnor och lantarbetet.

Under försommaren förra året såg man ofta å Londons gator en blomsterprydd bil hålla i en mindre trafikerad korsning. Där var alltid folksamling runt om, intresserat lyssnande till den unga dam i lång rysk blus och "puttees", som uppklätrad på biltaket höll en glödande oration till mängden. Söt var hon och tala kunde hon, det gick med en verve som förrådde vana och övning. Hon skildrade med både lyrik och praktisk kännedom landets företräden framför staden och besvor alla kvinnor, som ännu voro obundna av beständ verksamhet, att ägna sina krafter åt jorden — "ökade skördar gav ökade utsikter att hålla ut i kampen" — fosterlandet behöfde ständigt fler villiga armar och händer." Och slutligen hänvi-

sades till högkvarteret i Grosvenor Gardens, där alla övliga upplysningar och förbindelsehandlingar funnos att tillgå.

När den första unga damen tröttnat eller talat sig hes, trädde genast en annan till, och så fortgick det till dess solen dalade mot väster och världsstadens befolkning litet var begynte tänka på middag och vila efter dagens id.

De unga rekryteringsofficerarna från "the Land Girls Army" ändade då också sitt tvivelsutan ansträngande dagsarbete, men oftast hade deras predikande haft god effekt, och tjänstsökande strömmade in rätt flitigt både till högkvarteret och till kommittéerna i landsorten.

Den första landsortskommittén startades i Berkshire, och initiativet till den-

samma togs av miss Gladys Pott, som inlagt mycken förtjänst om hela den kvinnliga jordbruksrörelsen. Det var 1916, men i början av 1917 var "Women's Branch of Food Production Department" färdigbildat, med högkvarter i London och en kommitté (med frivilliga arbetskrafter, endast sekreteraren var avlönad) i vart grevskap. Dessa kommittéer mottogo såväl rekrytanmälningarna som anmälningarna från hjälpsökande lantmän. Rekryternas minimiålder var 18 år och minimilön 18 sh. pr vecka, fri bostad och mjölk. Utbildningskurser på sex veckor inrättades på lantgårdar i olika delar av England; tiden synes ju särdeles snävt tillmätt, synnerligast för alla dem, som kommo direkt från städerna och sannolikt knappt kunde skilja på oxen och ko, vete eller gräs! Men viljan var god, den moraliska segheten och fysiska styrkan, begge specifikt engelska egenskaper, besegrade motigheterna, och den kvinnliga lantarmén blev en stor, man må väl säga epokgörande succés.

Flickorna förbundo sig att vara disponibla för åkerbruksarbete eller kreaturskötsel, antingen under sex eller tolv månader och att i allt ställa sig "arméns" ganska stränga disciplin till efterrättelse.

Ehuru den kvinnliga ansträngningen alltså var både spontan och offervillig, möttes den i begynnelsen ingalunda av förståelse eller gillande från lantmännens sida. Sura miner och misstroende — alldeles som i Sverige — var vad lantbrukarna bestodo "the Land Girls" — någon tacksamhet för det dristiga försöket kunde aldrig komma i fråga.

Alla klasser voro representerade inom "the Land Army", och farmarna rynkade på näsan vid blotta tanken på "stadsfröknar" på fält och i ladugård.

Men bristen på arbetare blev allt större, och litet var blev tvungen att ta en eller två flickor — hur pessimistiskt man än betraktade experimentet, det fanns rakt ingen annan råd. Och så småningom klarnade de sura minerna; flickorna voro, på få undantag när, förträffliga, och som en stor godsägare nyligen sade mig: "efter tre månader äro deras muskler all right och de göra lika god nytta som någon karl".

Numera kan man säga att "the Land Girls" äro Englands populäraste institution och — farmarna slåss om dem. Deras minimiavlönning är höjd till 22 sh. pr vecka och blir i vår ytterligare ökad till 25 sh.

"The Land Army" skall nämligen fortsätta sin verksamhet som kår ända till nästa höst, då kåren väl antagligen kommer att — liksom de andra stora organisationerna göra för närvarande — avmobilisera. Men lyckligtvis har kvinnornas lust för arbetet på landet blivit allvarligt väckt, och det är troligt att många, ett mycket stort antal säkerligen, stanna hos farmarna till dessa senares oförställda belåtenhet.

Motorskolor för kvinnliga elever ha varit i verksamhet på sju olika platser och kunna uppvisa förvånande resultat.

Jag besökte förra sommaren maskinskolan vid Oaksted, nära London, som var månad släppte ut 30 elever. Skolan förestods av en kanadensiska, som varit självständig farmare i den stora västern, jag skulle vilja kalla henne typen för en

"rough rider", klemighet var säkert ett begrepp som hon alls ej fattade. Hon var emellertid mer än tillfredsställd med flickornas uppfattning såväl som uthållighet och påpekade att den kvinnliga samvetsgrannheten gjorde maskinskötsel till en mycket lämplig sysselsättning! Telefon är ju en komfort som England än ej har så gött om, och när de ny-examinerade "tractor-girls" blivit sända till någon avlägsen farm, utan förbindelse med stad eller station, brukade de få med sig ett par brevduvor, som släpptes upp om motorn gick sönder eller annars krånglade obönhörligt.

"Så om något felar dem, får jag snart veta det och kan skicka hjälp utan onödig tidsspillan", förklarade kanadensiskan, sög ett par bloss på sin kraftiga Virginiacigarrett och stegade med händerna i byxfickorna — hon var klädd i något slags ridbyxor och en lång vitgrå linnerock — i väg mot ett närbeläget skjul, där ett par av eleverna lågo på magen under en stor motorplog, vars maskin sönderplockats för att tjäna som åskådningsmaterial.

Sistlidna höst reste ett flertal "tröskflickor" runt landsbygden med maskin och tröskverk. Vanligen voro de fem stycken i varje uppsättning, och var "maskin" fick ett särskilt distrikt att avtröska. En av flickorna var "boss" och stod för det hela, deras arbete var mycket uppskattat.

Till "the Land Girls Army" hörde också "Forest och Forage Girls", skogs- och höflickor, som fingo sin särskilda utbildning och ej gingo in för annat arbete.

Fällningen av de större timmerträden

verkställdes vanligen av män, men flickorna forslade ut timret och körde fororna till bestämmelseorten. Skogs- såväl som höflickor manövrerade de tunga Shirehästarna — i allmänhet större än våra Ardenner — med stor lätthet, nästan elegans, och de fromma kolosserna sågo ut att trivas väl med den nya sortens "körkarlar". Dessa såväl som alla andra "land-girls" jag fick se arbeta under min Englandsvistelse tycktes för övrigt städse själva trivas ovanligt väl med yrket, humöret var lysande och färgen frisk, hela varelsen en bild av spänstighet och hälsa.

Av de nära 50,000 första anmälningarna uttogs endast omkring 25 procent, ty urvalet har klokt nog varit strängt och den organiserade lantarmén har aldrig räknat mycket över 15,000 medlemmar.

Administrationen har givetvis varit ganska omfattande. Högkvarteret ledes av en "Director", miss M. Talbot, och en "Deputy Director", the honorable mrs A. Lyttelton, men består dessutom av en stab medarbetare, representerande olika grader och genrar.

"The Women's Institutes", som nu finnas spridda i nästan varje större lant-samhälle och vilkas uppgift är att liva och utveckla lantkvinnornas både teoretiska och praktiska utbildning och intressen, samarbeta med "the Women's Branch", vari lantarméns högkvarter ju verkligen ingår som huvudpost.

"The Land Army" sorterar under "The Board of Agriculture", och rekryterna erbjudas fri lärotid under de nämnda sex veckorna, uniform — blusrockar, overalls, benkläder och skodon.

Till dess flickorna blivit placerade sörjes för deras uppehälle i särskilda för ändamålet ordnade depåer.

Man kan med visshet förmoda att, liksom av de lägre klassernas "land-girls", en hel del komma att stanna som lantarbetare, de mera bildade komma att fortsätta som förvaltare, räkenskapsförare, rättare etc., varförutom nog många tänka slå sig på kooperativa farms eller trädgårdar.

Detta är alltså nya, men utomordentligt passande verksamhetsfält, som de gångna stormiga stridsåren öppnat för den engelska kvinnan och där hon träder in, ej som oprövad och okänd, men erkänd och högt skattad förmåga.

EVA FRÖBERG.

Kringblick.

Kvinnorna och fredskonferensen. Ehu-ru, av kända orsaker, ingen verkligt internationell kvinnorepresentation finnes tillstådes i Paris för att till fredskonferensens benägna beaktande — och även utanför densamma — söka framhålla kvinnors synpunkter på skilda ting, göras dock av de länders kvinnor, för vilka Paris är lättillgängligt, allvarliga ansträngningar att hävda kvinnornas rätt till att bli hörda vid det bord, där nu råd lägges om ett rekonstruerat världssamhälle. Den interallierade kvinnokongress, som sammanträdde i Paris i februari, fortlever i ett sorts arbetande råd, som icke uppger att pressa fram kravet på rättighet att taga del i beslut som fattas för tider framåt och som röra kvinnor i fullt lika grad som män.

Från engelskt kvinnohåll hävdas nu bland annat det speciella kravet att kvinnor skola insättas i de permanenta kommittéer, vilka efter all sannolikhet komma att rangeras in un-

der Nationernas förbund. Ehu-ru det givetvis inte är självfallet att kvinnor med nödvändighet representeras bättre av kvinnor än av män, men dessa engelskor, kan dock utan överdrift påstås att det finns förhållanden, i fråga om vilka det gives direkta experter, och att det i sådana fall är ett ödesdigert misstag att utesluta dessa endast på grund av deras kön. Likaledes kan väl sägas att inom ramen av våra sociala samhällen förekomma handlingar gentemot kvinnor av uppskakande tragisk art utan att män i allmänhet reagera emot dem eller verkligen förstå vad de innebära för dem de drabba. Det torde endast vara undantagsmannen, som exempelvis betraktar deportationen av kvinnor, vilket hänt under kriget, annat än som något fullkomligt oundvikligt i krigstid; det är däremot endast undantagskvinnan, som anser detta vara något som man stillatigande kan låta gå ut över andra kvinnor. Med argumentering angående flera olika fall men med samma utgångspunkt som denna, en i det manliga och kvinnliga väsendet olika utvecklade känslighet för kränkningen av kvinnornas ställning inom samhället, arbeta engelskorna oförtrutet för att få kunniga och omdömesgilla kvinnliga experter in i de blivande internationella permanenta kommittéerna.

För övrigt kommer som senaste nyheten från Paris att beslut fattats att delegerade från skilda kvinnoorganisationer skola höras av samtliga kommittéer inom fredskonferensen, vilka arbeta med frågor som beröra speciella kvinnointressen. Kommittén för internationell arbetarlagstiftning har redan rådfört sig med representanter för engelska, franska, amerikanska och italienska kvinnoorganisationer. Sammanträdet ägde rum i arbetsministeriet den 18 mars under mr Samuel Gompers presidium. Mrs Corbett Ashby, som representerade engelskorna, talade därvid för moderskydd, betonande nödvändigheten av lagstadgad arbetsvila för kvinnor i sammanhang med barns börd, men med fullt utbetalad lön. Fransyskorna företrädde av M:me Brunschwieg, för den Internationella

kvinnokonferensen, av M:me Vêrone, för Ligue du Droit des Femmes, av M:me Siegfried och M:me Avril de Sainte Croix för Internationella kvinnorådet, av M:me Duchêsne för Office des Intérêts féminins. M:me Vêrone begärde att de av kvinnorna framförda önskemålen skulle införas i själva fredsfördraget och inte endast i Nationernas förbunds förhandlingar.

Efter fyra år! Internationaals senaste nummer, daterat januari—februari—mars, vittnar om de försök som gjorts av Internationella kvinnokommittén för varaktig fred att sammanträda samtidigt med den sittande fredskonferensen, en av de av Haagkonferensen 1915 antagna programpunkterna. Telegram och brev, växlade mellan kommitténs president i Amerika, Jane Addams, och högkvarteret i Haag, återgivas in extenso och visa till fullo att svårigheterna vid ordnandet av ett sammanträffande äro många och stora. Enligt nu ingånget meddelande till svenska sektionen kommer emellertid definitivt en kongress att hållas i Bern den 5 maj. Efter all sannolikhet är då fredskonferensens arbete i huvudsak avgjort. I. W. C. P. P. lär väl också som sin närmaste uppgift se att återknyta sina förbindelser sektionerna emellan, en direkt samtidighet med fredskonferensen är ju inte därav betingad.

När detta skrives är ännu icke fastställt vilka svenska delegerade som ämna avresa till kongressen.

De som inte fått höras. Det strängt avisande svar, som från franska kvinnoföreningar sändes på de av Ellen Key och Selma Lagerlöf formulerade vädjandena från svenska kvinnor om att de franska skulle göra sitt inflytande gällande för lindring av de hårda villkor som vapenstillståndet medförde för Tyskland, särskilt i fråga om livsmedelsförhållandena, har gått genom svenska pressen och måste vara känt av alla Herthas läsare. Att detta svar ogillats av åtminstone en grupp kvinnor i Frankrike, får man ett glädjande intyg av genom en i Internationaal publice-

rad protest, undertecknad av franska sektionen av I. C. W. P. P. genom Mesdames Séverine, Marthe Bigot, S. Duchêsne, Jeanne Halbwachs, M. Lambelin, Madeleine Rolland och Marguerite Thevenet. Protestskrivelsen börjar med att framhålla att de svenska kvinnornas vädjan aldrig nått de franska kvinnor, som arbeta och lida och känna samhörighet med andra kvinnor, utan att den gått till dem, som på förhand stängt ut ur sina hjärtan all samhörighetskänsla. Endast dessas svar hade kommit fram, propagerat och applåderat av pressen, ett svar från segrare som stöta tillbaka den slagne. I namn av en grupp franska kvinnor, som under kriget sökt hålla sig fria från alla hatkänslor, uttalar däremot den franska sektionen av I. C. W. P. P. sin önskan att förena sin röst med kvinnornas i de fientliga länderna i bön om hjälp åt dessas barn, med anhållan om att portarna skola öppnas i lika mån för alla krigsfångar, om att det bröd som finnes i världen må delas lika mellan de hungrande i alla länder. Skrivelsen slutar med det uttalande hoppet att kvinnorna nu, bortom förstörelse och gjutna tårar, skola mötas i arbete för ett heligt mål — att ur själarna rycka varje dessas försvar för kriget, att genom barnen uppbygga fredens och kärlekens samhälle.

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte.

Tid och plats för förbundets årsmöte äro nu fastställda till onsdagen och torsdagen den 23—24 april i Stockholm. Förhandlingarna äro så när som på sista kvällens möte, som hålles på K. F. U. K:s stora sal, förlagda till Läkaresällskapets lokal, Klara Östra Kyrkogata 10.

Förmiddagen onsdagen den 23 upptar förutom de egentliga årsmötesförhandlingarna följande ämnen för föredrag och diskussioner: A p e l r y d s k o l a n o c h d e s s u t v e c k l i n g s m ö j l i g h e t e r, inledare fru Elisabeth Quensel; F ö r a r b e t e t f ö r k v i n n o r n a s e g e n b y g g n a d, inledare fröken Signe Laurerell.

Aftonen den 23 ägnas åt frågan om kvinnors tillträde till statsämbetena. Fru Gertrud Törnell talar därvid om Kvinnorna och civilförvaltningen, doktor Andrea Andreen-Svedberg om Kvinnliga läkare i statens tjänst, doktor Lydia Wahlström om Kvinnan och prästämbetet.

Förmiddagen torsdagen den 24: Sjukvårdsfrågor inför riksdagen, inledare fröken Sigrid Ulrich; Staten och den kvinnliga ungdomens praktiska fortbildning, inledare fröken Maria Aspman; Fredrika-Bremer-Förbundet och tidsläget, inledare fil. kand. Axianne Thorstenson.

Aftonens möte: Föredrag av fröken Evá Fröberg om Kvinnoarbete och kvinnoorganisationer i Frankrike och England under krigsåren. Därefter är gemensamt samkväm för årsmötesdeltagarna anordnat å Hotell Excelsior.

Förbundskretsarnas årsmöten. Vid inom Fredrika-Bremer-Förbundets kretsar hållna årsmöten ha styrelsevalen utfallit sålunda:

I Arvikakretsen omvaldes fröken A. Indebetou, ordf., fru I. Wallenström, v. ordf., fröken E. Collin, sekr., fru S. Wallgren samt nyvaldes fru L. Sjöstedt, kassaförvaltare. Till suppleanter omvaldes fruarna H. Jansson och G. Rogstadius samt nyvaldes fru E. Wallin. Revisorer blevo fru H. Winblad och fröken B. Öberg samt revisorssuppleanter fruarna H. Indebetou och T. Olsson.

I Göteborgskretsen omvaldes de avgående styrelseledamöterna fru M. von Sydow, ordf., fröken Th. Kullgren, v. ordf., fröken K. Fjetterström, sekreterare och kassaförvaltare, fröken A. Lönerblad och fru L. Kjellberg med fruarna A. Levisson och K. Wijkander som suppleanter. Revisorer fröken F. Hjertberg och fru M. Wallenius.

I Hälsingborgskretsen omvaldes likaledes de avgående styrelseledamöterna fröken S. Rosentwist, ordf., fröken L. Deshayes, v. ordf., fröken M. Platen, sekreterare och kassaförvaltare, fru N. Holmstrand, lektor E. Schiött samt fröknarna A. Svensson och S. Wennberg. Revisorer fröknarna S. Witt och L. Bremberg samt revisorssuppleanter fru A. Åkesson och fröken E. Henckel.

I kretsen Lund med omnejd docent H. Borelius, ordf., fröken H. Möller, v. ordf. och mötesvärdinna, fru C. Eklundh, sekr., fröken E. Persson, kassaförvaltare, fru E. Sjövall, mötesvärdinna, fruarna A. Herrlin, M. Backman, M. Holmström-Ingers och S. Nilsson-Ehle samt fröken M. Ljunggren. Revisorer fröknarna L. Möller och I. Westdahl samt revisorssuppleanter fruarna M. Blidberg och M. Wennerström.

I Malmökretsen fru E. Quensel, ordförande, fröken M. L. Lundström, vice ordf., fröken Anna Eurenus, sekr., fru O. Selmer, kassaförvaltare och mötesvärdinna, fru L. Zicherman, bitr. mötesvärdinna, fruarna L. Gren-Nilsson och A. Hultgren, fröknarna A. Nilsson, E. Nilsson och N. Uddenberg, kamrer A. Hultman och rektor P. Isberg. Revisorer fröknarna H. Arwidius och M. Munck av Rosenschöld och revisorssuppleanter lektor A. Rosén och fröken E. Svensson.

I Strängnäs-kretsen fru H. Kantzow, ordf., fröken E. Sack, v. ordf., fröken E. Rydberg, kassaförvaltare, fru U. Queckfeldt, sekr., och fru L. Philipson. Revisorer fru D. Bergman och fröken E. Haglund.

I Linköpingskretsen fröken A. Arwedson, ordf., fröken Sigrid Tersmeden, sekreterare, fröken Jenny Wallerstedt, kassaförvaltare, fruarna Anna Ekman och Hedda de Frese, friherrinnan Lotten Palmqvist, fröken Märta Wigander. Revisorer fröknarna Hanna Nordgren och Anna Wiklund, revisorssuppleanter fruarna Ellida Klockhoff och Elisabet Svahn.

De ensamma.

De äro en underlig släkt, kanske rent av anmärkningsvärd. Jag menar inte dem som blivit ensamma, därför att döden gjort dem till det för en tid, eller dem som av någon tillfällighet tvingats in i en yttre isolerad ställning.

Jag menar dem som av sitt inre öde gjorts till ensamma. Minns ni någon av dem? Ni har säkert träffat en eller annan av det släktet. De älska inte ensamheten, och det är deras tragik. Kanske kom en av dem en dag på visit i ert hem. Kom med spänd förväntan. Det var något hos er, i er blick eller er röst, som en gång kommit den ensamma att tro att hos er fanns bot för ensamheten.

Men hon gick sin väg besviken. Ensamheten gör människorna andligen valhänta, gör deras tunga till ett klumpigt, otympligt verktyg, olämpligt att forma tankar åtminstone konversationsvis. Efter det besöket kände sig den ensamma ensamare än förut. Det är inte säkert, att hon hörde till dem, som överskatta sig själva och därför stöta bort andra. Hon är kanske ingen framstående begåvning, har i alla händelser ingen lätt gångbar talang, och hon är strängt, pinsamt medveten om sin begränsning. Men hon är inte dum. Dumma människor äro aldrig ensamma. De förstå allting, och de finna lätt ord att uttrycka allt detta. De ha inte sällan en liten gångbar talang. Och framför allt: de äro så talrika.

Den ensamma vet, att hon i grund och botten förstår så litet om ens något.

Hon har en eller ett par lidelsefulla övertygelser, men hon tvekar att ge dem uttryck. Hon vet, att hon så lätt blir missförstådd, och framför allt hon är så rädd att inte intressera. Därför tiger hon.

När hon var ung, gick det ännu någorlunda. Då träffade hon en och annan gång en människa, hos vilken hon upptäckte något av sig själv. Vid dessa sällsynta tillfällen andades hon en luft, som i längden är den enda lämpliga för människors andliga hälsa: sympatiens. Hon var inte ensam. Men med tiden har det blivit värre. De där andra, som voro som hon, ha med åren förändrats. Några ha haft mod och kraft att gå ut ur ensamheten. Och när de möta den ensamma, känna de inte längre igen henne. De andra ha blivit hopplösa fall. Deras själ är stängd, deras ensamhet har blivit definitiv.

Men den ensamma, vars fall ännu inte är hopplöst, fortsätter att gå sin väg fram genom livet — ensam. Kanske har hon "familj" eller arbetskamrater. Men ingen av dem har känt ensamheten, den äkta verkliga.

Den ensamma är inte den "missförstådda". Ty den "missförståddas" hemlighet är, att hon inte förstår sig själv, även där hon inte är någon gåta för andra. Den ensamma förstår sig själv ovanligt väl, och hon vet, att de andra också skulle förstå, om de ansåge det mödan värt, men av någon anledning göra de det inte.

Om jag vore ung och oförståndig och

optimistisk, skulle jag vilja stifta en klubb för de ensamma. Jag skulle annonsera efter dem i alla tidningar och samla dem till diskussionsaftnar. Och sammankomsterna skulle bli talrikt besökta att börja med, men om någon av de verkligt ensamma förirrade sig dit, skulle hon snart med avsmak dra sig undan.

Det bleve de pseudo-ensamma, som gjorde sig breda på sammankomsterna. De skulle tala högt och länge om sitt ovanliga och rika sjäsliv, som inte uppskattades av mängden, och de skulle tala med förakt om denna mängd, under det de med lugn självbelåtenhet väntade på och njöto av dess applåder.

Nej, de verkligt ensamma träffar man logiskt nog bara en och en, och de förakta knappast någon annan så mycket som sig själva. Och det är kanske djupaste roten till deras olycka. Ty de känna det som en sådan.

Därom ha vi vittnesbördet från en av de stora ensamma, ett vittnesbörd med vilket jag slutar dessa rader.

Gustaf Fröding skriver till sin syster Cecilia:

”Det är nog sant, som du säger, att jag själv är skulden till min enslighet, men ibland längtar jag efter umgänge med andra varelser och jag försöker vara som de, men det lyckas sällan. Vi äro av olika ras och förstå varandra inte. Jag har ibland trott, att det varit skillnad i begåvningen — ibland att jag själv är överlägsen, ibland att det är de, men det är icke så, utan det är en väsensolikhet, som icke har med överlägsenhet eller underlägsenhet att göra. Jag är från månen eller Jupiter och har av misstag kommit hit, där jag betraktas som en bortbyting och känner mig vara en sådan.”

GERTRUD ALMQVIST-BROGREN.

Kvinnoklubbarna under franska revolutionen.

Mer än en av den moderna kvinnörörelsens propagandister har gällt som initiativtagare till lancerandet av reformkrav, för vilka mycket stridits och lidits redan i förgångna tider. Ehuru kvinnörörelsen är en av den nuvarande tidens stora aktuella strömmingar, datera sig dess önskemål inte från i går. Ifrån Cornelius Agrippa, som under medeltiden skrev en flygskrift om ”Det kvinnliga könets företräden”, och Guillaume Postel, som i det 15:de sek-

let drömde om världens frälsning genom ”Les très merveilleuses victoires des femmes”, ha ännu andra i det förflutna predikat framtidens sak i öknen.

Men det är till 1789 års revolution man måste gå för att finna den stora uppsvallningen av de idéer, som skola vara morgondagens verklighet. År 1792, vid tiden för republikens proklamerande, rådde en oerhörd jäsning inom nationens alla lager. Kvinnor, brinnande i anden och fanatiska patrioter, färdiga att offra

sina huvuden för frihetens sak, väntade i ängslig spänning på vilken roll i det offentliga, som den nya regeringen skulle tilldela dem. Skulle de räknas med i staten, få ta del i det allmännas ordnande? Skulle de tillåtas inträde i nationalförsamlingen och skulle man ge dem en politisk existens? — Skall hon, frågar Thérémin i sin studie över kvinnans ställning inom republiken, äntligen tillåtas komma i besittning av den arvedel, som ännu inte tillräknats henne från det stora allmänna frihetsarvet.

Republiken reser sig mot en ny himmel, men med full överläggning dräper den denna unga entusiasm, bedrar dessa berättigade förhoppningar och gör därmed kvinnosaken till sin fiende. Timmarna efter dess tillkommelse är redan revolutionens tragedi i full gång. Blodiga huvuden, burna på pikspetsarna i parker och på offentliga platser, äro icke ett skådespel som vinner de kvinnliga sympatierna. Men, medan giljotinen blint fullföljer sin uppgift, utan hänsyn till kön, slunga kvinnorna ut det revoltens skri, som genljudit genom åren: Ha vi rätten att bestiga schavotten, ha vi också den fulla rätten att bestiga tribunen!

Kvinnorna stå inte främmande för de revolutionära föreningarna, och de inträsa sig passionerat för sociala frågor. År 1790 begär Vilette att varje myndig kvinna skall ha tillträde till primärförsamlingarna. De begagna sig inte endast av denna rätt, utan snart uppblomstra en mängd kvinnosällskap. "Société des Amies de la Constitution" och "Société des Femmes républicaines et révolutionnaires" äro de livaktigaste och

räkna ett stort antal medlemmar. "Société fraternelles des patriotes des deux sexes défenseurs de la Constitution" har mer än 3,000 medlemmar. Alla dessa sammanslutningar ha ett mäktigt inflytande och äro väl anskrivna hos de avancerade partierna. Marat själv protegerar dem.

De politiska föreningarna, klubbarna, som man i en strömning av anglomani kallar dem, tilltaga hastigt i betydelse. Början göres av "Société des Amies de la Constitution", installerad i Jakobinklostret, som delar upp sig i jakobin- och cordelierklubbarna. Sällskapet räknar en mängd avdelningar i Paris och i landsorten, och andra föreningar ansluta sig. Deras antal uppgår 1791 till fyrahundra, men jakobinernaas förhärskande ställning är obestridlig. De många patriotiska klubbarna äro endast som förgårdar till den stora jakobinska menigheten, och varje försök till självständighet betraktas med misstroende.

"Société fraternelle des patriotes des deux sexes" är installerad på samma håll som den stora jakobinklubben. Den har ärvt refektoriet, medan jakobinerna etablerat sig i klostrets bibliotek. Till att börja med har den upplysningsverksamhet på sitt program, men blir allt mer och mer politisk. Bland ordförandena märkas Tallien, Baumier, Merlin de Thionville. Tallien, den store propagandisten för de nya idéerna och ständig talare vid klubbens söndagssammanskomster, meddelar att medborgare, medborgarinnor och barn från 12 års ålder få kostnadsfritt närvara. Och kvinnorna komma, i sällskap med sina män eller ensamma, för att höra jakobinerna tala över kon-

stitutionen och för att diskutera allmänna intressen.

Bland alla dessa sällskap, som göra reklam för sina idéer och sprida manifest och proklamationer, måste "Société des Nomophiles" nämnas, tillgänglig för båda könen och där Théroigne de Méricourt bländar med sin flammande väl-talighet.

"Société des Indigents" är madame Prudhommes verk. Den sammanträder i Prudhommeska tryckeriets lokaler, men flyttar snart över till Rue Christine. Madame Roland berättar i sina "Portraits et Anecdotes" att sällskapets president var Vachard, utgivare av "Père Duchesne", Marats blad, och senare administrator för departementet Paris. M:me Prudhomme var till att börja med själv klubbens ordförande.

Slutligen tilldrar sig "Cercle Social" uppmärksamheten, bland annat genom sin ordförandes person, som är den kände demokraten Fauchet. Denna klubb tyckes ha i sig upptagit en hel del frimurarloger, och medlemmarna kallade sig sinsemellan "fri-bröder". En periodisk skrift, "La Bouche de Fer", förmedlar kunskapen om klubbens arbeten.

Bland sina mest verksamma medlemmar räknade "Cercle Social" en holländska, m:me Etta Palm d'Aelders, som ställer fram kravet på kvinnornas frigörelse och sätter i gång en livlig propaganda. Man kan i "La Bouche de Fer" läsa hennes tal och hennes framställning till "l'Assemblée fédérative des Amies de la Vérité" angående kvinnoemancipationen.

Condorcet, kvinnoens ivriga apostel och som inte försummar något tillfälle

att precisera sina önskemål, begagnar sig av "La Bouche de Fer" för att framlägga sina åsikter om styrelsesättet. Det är han som den 3 juli 1790 begär kommunala rättigheter för kvinnorna.

Massor av kvinnor taga med hetaste iver del i de politiska föreningarna. De förstå vikten av att få göra sin insats i det offentliga livet, att det icke gäller endast deras individuella förhållanden, utan att de ha ansvar för barnens och familjens. Revolutionens skräckinjagande år, fosterlandets fara, truppuppbåden 1792, med det hårda om än frivilliga offret av så många kära, lära kvinnorna det nära sambandet mellan familjen och fäderneslandet. De kunna inte stå likgiltiga inför en kris, vars verkningar så nära beröra det intima hemlivet.

Detta är också orsaken till att folkets kvinnor, som ännu mera än andra lida av verkningarna av de upprörda tiderna, såsom klagoskriften från "les dames de la Halle" i Paris vittnar om, blevo de vilda furierna vid revolutionens backanaler. De framkalla oroligheterna, dra med sig män och barn och behärska nationalmilisen. Fiskmånglerskorna framför allt betraktas som revolutionens amasoner, de taga del i alla fester och nöja sig icke med att avlägga medborgareden utan blanda sig i statens affärer och föra fram sina åsikter.

Kvinnorna i de revolutionära klubbarna svära att aldrig ta en aristokrat till man. De proklamera likaledes, att om männen äro nog feiga att inte sanktionera dekretet om prästerskapets övergång till privatstånd, så skola "fyra legioner" behjärtade kvinnor sätta sig i marsch för

olika expeditioner". Marat lyckönskar dem för deras patriotism.

Det är inte förrän efter den 31 maj, efter girondisternas fall, som jakobinerna ställa sig fientliga emot kvinnorna. Republikanskornas allt för brinnade iver och de oordningar fiskmånglerskorna framkallat leda till misskrediterande av kvinnoklubbarna.

Härefter förbjudas kvinnorna föreningsrättigheten. Två jakobiner, Chabot och Bazire, utpeka kvinnosällskapen som usurperande ett otillbörligt inflytande, och det är slut med kvinnornas politiska liv. Efter att ha förbjudit dem politiska sammanslutningar, slutar Chaumette med att brutalt förvisa varje kvinna som bär den röda mössan. — Vi leva inte i Karl VI:s tider, förklarar han, och republiken har inte behov av någon Jeanne d'Arc. Skräckväldets blodiga dagar, som hålla kvinnorna avlägsnade från forum, hindra dem också att återtaga sitt förlorade inflytande.

Emellertid leva ändock stora namn från denna upprörda tid. Man glömer icke de stora initiativtagerskorna till den strömning, som vi nämna nutidens kvinnorörelse. Théroigne de Méricourt, Olympe de Gouges, m:me Roland äro namn som gå till eftervärlden. Bakom dessa måste man minnas ~~hopet~~ av okända kvinnor, som hade sin del i revolutionens stora dagar. Männen gjorde den 14 juli, säger Michelet, kvinnorna den 6 oktober.

Vad vet man om kvinnorna vid morgongryningen av detta frihetens första genombrott? Vem berättar om deras uppoffringar och deras martyrskap, om deras smärtsamma personliga förluster

när de unga entusiasterna kallades till fanorna 1792! Man vet så föga, men de, som bidrogo att betala blodsskatten, som drogo sin del av nationens olyckor, skulle inte de fått rätten att också öva inflytande på nationens öde!

Efter mera än ett sekel står det ideal dessa kvinnosakens pionjärer uppställde ännu orealiserat. Franska kvinnor ha inga politiska rättigheter, de få icke ta del i det allmännas ärenden. Myndiga och ansvariga inför giljotinen och i fängelset, stå de alltjämt omyndiga inom familjen och samhället. Deras blickar gå tillbaka till den stora revolutionens kvinnor. Deras exempel visar vägen mot framtiden.

(Efter La Française.)

De kvinnliga seminarielektorerna. I en föregående notis om de utnämnda första seminarielektorerna hade fröken Anna Grönfeldts, Umeå, namn kommit att bortfalla. Fröken Grönfeldt hör till de första, redan den 13 december förlidet år utnämnda lektorerna.

Senare utnämnd är fröken Hulda Ruthberg, Falun, till lektor vid manliga seminariet i Luleå.

Kvinnlig seminariektor Till rektor vid Folkskolelärarinneseminariet i Stockholm har skolöverstyrelsen framför andra medsökanden förordat seminarielektor Anna Sörensen i Falun.

Allmänhetens spalt.

Till

U P P F O S T R A R E.

Världens återuppbyggande skall börja. Mänskligheten slites mellan fruktan och hopp — fruktan för att vi skola gå mot förnyade katastrofer och hopp om att ur världskrigets

kaos skall uppspira möjligheterna till en internationell rättsordning till skydd för freden. Vi lärare och uppfostrare, som mer än andra ha framtidens öde i våra händer, få ej hängiva oss åt misströstan. Världen blir vad vi människor göra den till. Kommande släkten måste förneka kriget som en nödvändig faktor i det internationella statslivet och tro på möjligheten av fredlig lösning av uppkommande tvister samt ha vilja att förverkliga sin tro. Vi skola i vår fostran och undervisning giva dem möjlighet därtill. Det är ett tungt ansvar, som vilar på oss, och endast genom att hjälpa och stödja varandra kunna vi fylla vår plikt.

De Svenska lärarinnornas fredsgrupp har kommit till under trycket av detta ansvar och har satt som sitt mål att främja skapandet av den etiska och sociala anda, som måste bilda den nödvändiga grundvalen för förhållandet mellan folken, för att krig i framtiden skola kunna undvikas. Ett fol-

kens förbund, som vilar endast på statsmäns ord och ej bäres av en upplyst och samlad folkmening i alla länder blir av bräcklig art. Vi skola dana de unga till samhällsmedlemmar. Äro vi medvetna om att vi också skola dana dem till medlemmar i Nationernas förbund?

De svenska lärarinnornas fredsgrupp sänder ut en kort redogörelse för sin verksamhet för att visa hur den sökt gripa sig an med denna vitala uppfostringsfråga. Vi fostrare behöva varandra mer än någonsin i dessa ödesdigra dagar. Låt oss bilda en kedja till värn för fred, frihet och försoning, mot våld, förtryck och hat. De unga och framtiden begära det av oss.

Bliv medlem av de Svenska lärarinnornas fredsgrupp! Årsavgiften är 1 kr. och insändes till kassaförvaltaren, fröken Alfhild Kræpelin, 9 Davidbagaresgatan, Stockholm.

För De svenska lärarinnornas fredsgrupp:

STYRELSEN.

Notiser från bokvärlden.

Katolskt och protestantiskt i medeltid och nutid Av *Lydia Wahlström*. J. A. Lindblads förlag.

Dessa uppsatser karakteriseras i förordet såsom den teoretiska bakgrunden till förf:s i julas utkomna, redan nu i andra upplagan föreliggande roman, Daniel Malmbrink.

Det är inte så utan att de båda mansporträtten i slutet äro psykologiska förstudier till romanens huvudperson. För min del anser jag dem som det mest betydande i denna bok. I Bismarcks monumentala världslighet låter författarinnan oss skymta en rätt så djup remna, där det växer fram ett slags vekt sidoväsen, som aldrig riktigt går upp i det andra, men just i sitt samband — eller brist på samhörighet — därmed verkar vemodigt rörande, att icke säga gripande. Vad nekrologen över S. A. Fries beträffar måste man, oavsett likheten, tillstå att det

i och för sig är ett mycket intressant porträtt, även om man ej kan understryka alla dess detaljdomen.

Den stora begynnelseuppsatsen, *Katolicism och protestantism*, — förf. anger den som i alldeles särskild grad uttryckande hennes "egen ståndpunkt" — vittnar om djupt intresse och stor beläsenhet i de religiösa frågor hon behandlar; den bottenar i stort allvar och är rik på synpunkter. Någon originell syntes är den dock icke — och kanske ville ej heller förf. med inledningsorden sätta oss i förväntan på en sådan.

I de båda historiskt-orienterande uppsatserna, "Den heliga Birgitta i nyare belysning" samt "Medeltiden, reformationen och kvinnorna", följer man, som alltid på dylika områden, författarinnans framställning med spånt intresse. Hennes ciceronskap är lika värdefullt som underhållande. EMILIA FOGELKLOU.

Handbok till Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige av *Valborg Olander*. Albert Bonniers förlag.

Den som undervisar i svenska stöter, vilket stadium eleverna än tillhöra, alltid på samma problem: svårigheten att lära barnen vare sig välläsning eller korrekt innanläsning utan att förstöra det poetiska helhetsintrycket av det lästa. Den förmåga man önskar utveckla innebär ju ett visst mått av, om icke konstnärlighet, så dock konstfärdighet, som fordrar åtskillig övning. Men den skönaste diktning blir för barnen onjuttbar, om den tragglas med för mycket. Likaså om den tynges ned av onödiga förklaringar och utläggningar.

Föreliggande Handbok behandlar detta problem i fråga om en av våra kändaste läseböcker, Nils Holgersson. Men ehuru det nog finns lärare och lärarinnor, vilka vilja hantera den luftiga och brokiga poesien i den stora sagan ungefär som en grammatikläxa, kan man ändå ställa sig tveksam inför utgivandet av en hel "handbok" till densamma. Många av dess råd förmår en någorlunda klok lärare giva sig själv, och å andra sidan kan Handboken missbrukas till pedanteri. Förf. har, ehuru väl medveten om vådorna härutinnan, icke klarat alla blindskären.

Om man sålunda tvivlar något på Handbokens raison d'être, måste man dock erkänna, att förf. gått till sin uppgift med stor hängivenhet och rik pedagogisk erfarenhet.

Handboken inledes av en levnadsteckning över Selma Lagerlöf. Den har form av ett föredrag, som en lärare tänkes hålla för sin klass. Många nya, tilltalande enskildheter meddelas, och förf. skulle berätta riktigt bra, om ej det ideella framstickandet av pekpinnen åt lärarna störde. Och man får hoppas att de, som om några år taga skildringen till förebild, icke slumra till och likt förf. sia om den tid, "när en gång det stora världskriget är slut"!

Av stort psykologiskt intresse äro de hjärtevärmande, entusiastiska uttalanden, vilka halv vuxna österrikiska skolflickor nedskrivit såsom omdömen över Nils Holgersson och andra berättelser av Selma Lagerlöf och vilka Handbokens förf. meddelar efter en tysk uppsats.

Handbokens väsentliga innehåll utgöres av en översiktlig redogörelse för läsebokens tillkomst, innehåll, språkbehandling, för metoder vid dess användning i skolan samt av en vidlyftig kommentar med förklaringar och metodiska anvisningar. De senare innehålla många bra grepp. Att i detalj ingå på dem förbjuder dock utrymmet och skulle väl också intressera endast skolfolk. De grundliga sakuppgifterna synas mig emellertid vara det värdefullaste i boken, särskilt för de många landsbygdens och småstädernas lärare, vilka icke äga tillgång till uppslagsböcker. Och som en dylik kan den fylla ett verkligt behov.

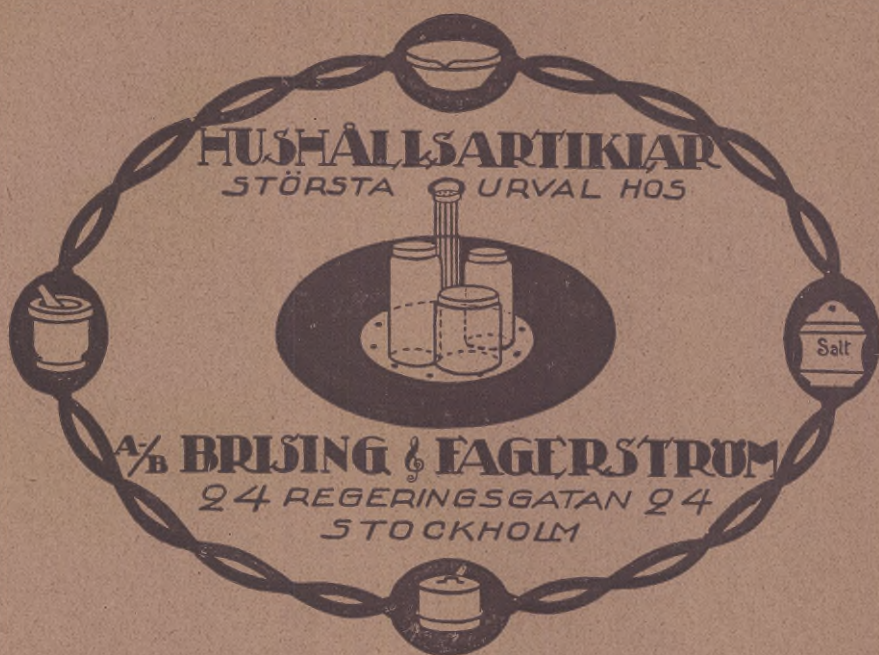
AIVVA UPPSTRÖM.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.

Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 4: 50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller i *bokhandel*. Pris för postupplaga: $\frac{1}{1}$ år kr. 6: —; $\frac{1}{2}$ år kr. 3: 25; $\frac{1}{4}$ år kr. 1: 75. Lösnummer 45 öre. *Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan II, Stockholm*. Redaktionstid: *tisdagar och fredagar kl. 1—3*, Allm. T. 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag*. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

För kapitalister, särskilt fruntimmer, har det länge varit ett önskemål att ..... kunna överlämna värden av sina värdepapper och skötseln av sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet av det anförtrodda uppdraget, ävensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatavdelning

(Kungsträdgårdsgatan 8. Expeditionstid $\frac{1}{2}$ 10—4)

som under garanti av **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning av enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatavdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatavdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenter influtna medel. Vidare efterser Notariatavdelningen utlottningar av obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blivit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** av det ledigblivna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatavdelningen, underrättar Notariatavdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till avdelningen inbetalas, varefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatavdelningen att inteckningarna bliva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos avdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år per 1,000 kr. av depositionens värde, dock ej under 2 kr.

INNEHÅLL.

Löftets infriande.

Staten och de enskilda som trädgårdsodlingens främjare.

Årets kommunala val.

Englands kvinnor och lantarbetet. Av *Eva Fröberg*.

Kringblick.

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte.

De ensamma. Av *Gertrud Almqvist-Brogren*.

Kvinnoklubbarna under franska revolutionen.

Notiser från bokvärlden.

